

‘Een saladebuffet van een twintigtal grassen, kruiden en klavers voorziet in alle koeienbehoeften’

Het is bitter koud op de weide van Tom Keuper in het Achterhoekse dorp Megchelen. Zijn honderd koeien hebben er zo te zien geen last van. Dicht opeengepakt trekken de vele koeietongen het hoge gras los en laten het zich zo te horen goed smaken. Keuper staat erbij te glunderen. “Dat geluid van al die grazende koeien vind ik zo geweldig.” De weidegang gaat het hele jaar door. Ook in deze kille wintermaanden gaan de dames een paar uur de wei in om hun malse hapje op te halen.

Sinds 2008 zijn de melkkoeien van Keuper pure graseters. Hij stond toen voor de keus van nog meer stallen en nog meer hightech. Hij koos uiteindelijk voor een simpel systeem waarmee hij met de natuur meedraait, de banken buiten de deur houdt en met mooie producten toch een behoorlijke boterham verdient. “Je moet alles loslaten wat je hebt geleerd. Dat is lastig, je hebt geen voorbeeld om op terug te vallen. Maar als het systeem eenmaal draait, is het alleen maar positief.”

Koeien die gras eten. Het klinkt zo logisch, maar dat is het vaak niet meer. “Wij mensen hebben die twee-eenheid verbroken en er van alles tussen gezet”, zegt Ado Bloemendal, de bedenker van het pure-graze-systeem. “Dan moet je denken aan zaken als krachtvoer, antibiotica en kunstmest. Dat alles om zoveel mogelijk productie te maken. Je hoeft echter niet steeds groter te groeien. Dat pure-graze-systeem haalt al die extra zaken er weer tussen uit. Koeien en gras, daar gaat het om. Dat lijkt ouderwets, maar is het niet. Het is vernieuwend, omdat er veel kennis aan wordt toegevoegd. Met een slimme weidegang en een uitgekend grasbeheer druk je je kostprijs zodanig dat je een prima bedrijf kunt runnen. Je hoeft veel minder te maaien, dat spaart brandstof. Je hebt geen duur krachtvoer uit Brazilië meer nodig. Je gebruikt niet of nauwelijks antibiotica en je levert gezondere producten, omdat de melk en het vlees van graskoeien een betere verhouding kennen van de vetzuren omega-3 en omega-6 en een hoger percentage vitamine A en E bevatten.”

Plezier in het werk

De basis van pure-graze is wat Bloemendal noemt een saladebuffet. “Dat is een mix van een twintigtal grassen, kruiden en klavers. Dat voorziet in alle koeienbehoeften. Krachtvoer is niet meer nodig. De koe voelt zich zo gezond dat ook de dierenarts zich amper op het erf laat zien. Bovendien is die mix, die diversiteit, goed voor de bodem. Dat buffet zorgt voor een diepe worteling waardoor vele voedingsstoffen die niet aan de oppervlakte aanwezig zijn wel naar boven komen. Door die grote wortelmassa creëer je een mini-regenwoud. De truc is dat het gras zodanig wordt begrast dat er steeds genoeg overblijft om de CO₂ uit de bodem te blijven opnemen. Ook blijft de fotosynthese dan op gang, de omzetting van zonlicht in energie. Plant en bodem profiteren daarvan.”

Keuper beaamt dat. “Door het saladebuffet krijgt de koe alles binnen wat zij nodig heeft. De weidegang jaarrond zorgt voor genoeg beweging en buitenlucht. Dat is ook voor koeien belangrijk. Ik zie goed gezonde beesten. Dat scheelt in antibiotica, ik heb geen krachtvoer nodig en nauwelijks machinekosten omdat ik drie keer in plaats van veertien keer maai in het jaar. Het gras gaat rechtstreeks naar de

De koeien voelen zich zo gezond dat de dierenarts zich amper op het erf laat zien

Een koe heeft dagelijks 15 kilo gras nodig. Boer Keuper is daarom continu aan het meten. ‘Zowel de hoeveelheid gras als de lengte ervan.’ FOTO ANP

melk in plaats van naar het kostbare inkuilen. Dat drukt alles bij elkaar niet alleen fors mijn kostprijs, ik heb zelf veel meer plezier in mijn werk. In de lente met al die kalfjes is er veel extra werk, maar dan heb je zelf ook veel energie. In de winter is het stiller, je hebt als boer meer vrij.”

Wat Keuper daarnaast erg aanspreekt is het ondernemen. “Waar het uiteindelijk allemaal om draait is de melkproductie. Die kan op een simpele manier, er is geen hightech voor nodig. Aan die simpele manier van melk produceren, met koeien en gras, voeg ik veel kennis toe. Ik onderneem nu echt, experimenteer veel. Wat is het beste gras voor mijn bodem, wat zijn de ideale koeien die daarbij horen, hoe lang kunnen ze op een bepaald perceel grazen, dat soort dingen. Het is allemaal erg logisch en het mooie is, je hoeft er niet voor naar een bank.” Wel adviseert de Achterhoeker om bij omschakeling niet te plotseling te stoppen met bijvoorbeeld kunstmest. “Bouw het geleidelijk af. Zorg dat het systeem steeds in balans blijft, en minimaliseer dan pas je kunstmestgebruik.”

De Megchelse melkveehouder heeft in de vijf jaar dat hij bezig is met pure-graze al aardig wat kennis opgebouwd. “Veel grassen pieken in het voorjaar. Om de melkproductie met de grasgroei te laten meelopen, moet je juist dan afkalveren. Maar genoeg gras in het najaar is ook van belang. Zo verleng je het grasseizoen en maak je de winters korter. Dat is een lastig probleem. Bovendien groeit gras vooral op plekken waar al gras staat. In juni, als er veel gras is, komt het in 22 dagen weer terug, in de winter duurt het wel 85 tot 100 dagen. Je bent dus voortdurend aan het meten. Dat geldt zowel voor de hoeveelheid gras als voor de lengte ervan.”

Koeien hebben per dag zo’n 15 kilo gras nodig. Voor Keuper betekent het dat dagelijks 1500 kilo gras mag worden opgegeten. “Je moet dus goed kijken hoe je dat indeelt. Mijn koeien gaan daarom niet allemaal tegelijk de wei in. Daarnaast doe ik aan stripgrazen. Ik zet met verplaatsbare afrasteringen een bepaalde strip uit waar de koeien mogen grazen. Als ze een bepaalde hoeveelheid binnen hebben of de lengte dreigt te kort te worden voor een gezond bodembeheer, dan worden ze verplaatst naar de volgende strip. Zo heb je als boer veel invloed op het resultaat. Je zoekt naar de opti-

De boer hoeft geen krachtvoer, antibiotica en brandstof voor de maaimachine te kopen

male efficiëntie. Alleen het weer heb je niet in de hand.”

Mocht het zo zijn dat door regengebrek niet genoeg gras ter beschikking is, dan verkoopt Keuper een of meer dieren. “Je past je melkproductie aan aan de grasvoorraad, niet andersom. Ik kan ook met kleinere koeien toe. Ik heb uitgevogeld dat een koe van 500 kilo in plaats van 600 kilo veel minder energie voor zichzelf nodig heeft. Dat scheelt ook al heel wat gras. Zo simpel wil ik het houden. Ik ga niet met veel hightech mijn productie opvoeren. Je kostprijs wordt zo veel te hoog en je opbrengsten dus minder. Zo’n soort bedrijfsvoering is alleen maar goed voor de banken en de stallenbouwers, niet voor mij.”

Zuivelconcerns

Als dit duurzame bedrijfssysteem zoveel oplevert, waarom is het niet massaal omarmd? Sinds Bloemendal het in 2003 introduceerde, zijn 50 boeren om gegaan. Bloemendal: “Dat komt enerzijds doordat boeren veelal denken in kwantiteit en niet in kwaliteit. Ze houden zich niet zo bezig met voedingswaarden. Met pure-graze moeten ze 180 graden draaien. Dat gaat velen toch te ver, mede ook omdat ze grote investeringen hebben gedaan in stallen en machines. Daar komt bij dat de grote zuivelconcerns niet zitten te wachten op nog een gescheiden keten, naast de klassieke en de biologische. Ik werk graag met de grote jongens samen, maar niet ten koste van mijn systeem.” De vermarkting van de grasproducten is dus

een knelpunt. Bloemendal bouwt daarom zijn eigen keten. “Ik ben constant op zoek naar partners om mee samen te werken.” Via internet en 50 fysieke winkels, inclusief de 39 Boni-supermarkten, zijn inmiddels vlees, vleeswaren en kaas te koop. De producten met hun eigen logo liggen daar voor een prijs die tegen biologisch aanligt. “Dat is best hoog, maar het kan omlaag zodra ik kan opschalen. Nu meld ik me bij voorbeeld nog met een koppel kippen bij een slachter die dagelijks 140.000 kippen slacht. Ik moet voor mijn koppel een meerprijs betalen. Verder lever ik hele en halve dieren aan. Slagers zijn niet meer gewend daar mee om te gaan. Als ik een dier in kleinere delen kan aanleveren, kan ik ook meer kwijt. Daar ga ik naar toewerken.”

Meer informatie: www.puregraze.com

420.000 koeien zien geen groen gras meer

In Nederland staan koeien steeds minder in de wei. Volgens cijfers van het CBS vorig jaar weer 30.000 minder. Dat meldde onlangs de Partij van de Dieren. Ruim 30 procent van de 1,4 miljoen Nederlandse koeien ziet inmiddels geen groen gras meer. De verschillen per regio zijn groot. Een koe in Noord-Holland heeft de meeste kans op weidegang. Daar mag 90 procent van alle koeien de wei in. Daarna volgen Zuid-Holland en Utrecht. Koeien in Flevoland hebben het minste geluk, daar heeft een magere 29 procent van alle koeien weidegang. Brabant en Limburg volgen. Het Overijsselse Hardenberg is recordhouder toename koeien zonder weidegang. In het Zuid-Hollandse Leerdam lopen alle koeien buiten. Het is ook de gemeente met het grootste absolute aantal buitenlopende koeien – 2440.